

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. D. Ioannis Ivsti Lanspergii, Natione Bavari, Illvminati
Ac Religiosissimi viri, Carthusiae Coloniensis ante annos
centum Vicarii, & Magistri Nouitiorum laudatissimi Opera**

In Qvinque Tomos Distributa, à mendis expurgata, veteri integritati
restituta, & indicibus locupletata

De Tempore

Landsberg, Johannes Justus

Coloniae Agrippinae, 1631

Quibus debeamus irasci, & quam multiplex fit ira, Sermo.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-47044](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-47044)

tare disceptationibus contingat, vtrique etiam videatur non se, sed alterum contentionis animum ac materiam præbuisse, videaturque vtrique non habere se, pro quo veniam petat ab alio, nec sibi causam esse vt quem reconciliet, sed iudicet se potius reconciliandum. Vter iam quæso hic alterum debet præuenire ac reconciliare? vterque enim sibi innocens videtur. Quia igitur se prior humiliabit? Discesserunt enim à se mutuo, & suo iudicio nater est reus. Dicendum, veniam prior petet perfectior: perfectior autem est humilior. Si laudem dixerò perfectionis & perfectorum præconium, nemo non optat perfectior, imo perfectissimus inueniri. Ecce igitur filii, quo probes te esse perfectiorem aut perfectionis zelatorem, confitere te fuisse imperfectiorem, fratremque offendisse tuum. Agnosce inquam, tu prior imperfectionem tuam, tuam culpam confitere, veniam prior pete, reatum & offensionis causam tibi imputa, & fratrem tuum stude lucrari, te illi humilians & veniam petens. Si verbo laesisti, verbo iterum placata fratrem humilium grauaisti iniuria, beneficio iterum consolare: si contempsisti illum, honore afficias iterum, atque iterum te humilies. Quomodo vultus insultasti, ita iterum opponas remedium. Nec erubescas de tui humiliatione, quia non sumus hic o filii, vt alter altero se ostentet aut innocentiorem aut sanctiorem, sed quoniam in via delictorum sumus. Nihil idcirco nobis aliud arrogemus, quam delicta nostra, quæ non frontosè ac temerè exculemus, sed humiliter ac verecundè agnoscamus confiteamurque, & offendentibus ex animo ignoscendo, & ab offensis, humiliter veniam petendo. Tunc enim concussam aut saltem reparatam resarciatque semper tenebimus charitatem, concordiam, & cum omnibus hominibus mutuam pacem, largiente id nobis Domino nostro Iesu Christo, qui est benedictus in secula. Amen.

Roman. 12.

SERMO IN EADEM DOMINICA.

Quibus debeamus irasci, & quam multiplex sit ira.

Nisi iustitia vestra abundauerit plus quam scribarum & pharisæorum, non intrabitis in regnum celorum. Matthæi quinto. Iustitiam hic vocat, quomodo Augustinus eam describens: iustitia, inquit, est virtus, tribuens vnicuique quod suum est. Tribus autem filii debetis, quibus si reddideritis, quod debetis, eritis iusti. Debetis enim aliquid Deo, debetis proximis, debetis & vobis ipsis. Reddere quod debetis, & ordinate te habere ad illum cui aliquid debes, vt illius caveas offensam, vt impendas charitatem, beneficium, curam seu obsequium. Primo autem sibi ipsi debet homo curam, & hoc ex parte hominis vtriusque, hoc est, tam animæ quam corporis. Vtrunque enim regendum curandumque suscepit à Domino sibi commendatum. Nec leuis vtriusque hæc cura putanda est: plerunque enim contraria exposcunt. Quare non modica discretione vigilandum est, vt vni ita cura adhibeatur, ne alteri suum ius, debitumve præcipiatur. Itaque corpori debemus reflectionem & disciplinam. Quorum primum huc pertinet, ne corpus viribus subtractis deficiat: alterum, ne aucta petulantia lasciuat & spiritui insultet. Vtrunque certè periculosum est & extinctio spiritus. In eundem namque finem tendunt, corpori nimium indulgere, & nimium subtrahere. Neque enim carebit periculo, tametsi mediū attigeris, vt neque minus, neque nimia

Augustin.
Iustitia quid sit.

Tribus est homo debitor.

I.
Quidnam sibi ipsi debeat homo.

Corpus nostrum quomodo regendum sit.

Rom. 12.

cura corpori adhibes nisi etiam curam quam facis, non feceris in desiderijs, id est, ex amore & concupiscentia carnali, seruiens delectationi, non necessitati. Est igitur corpus ita regendum, vt refraneatur ab illicitis, vt colubetur a superfluis, vt moderetur in licitis, vt affligatur in delectabilibus, vt confoletur in aduersis. Non minor, sed maior est cura adhibenda animae, cuius vel puritatem custodire, vel purgationem querere homini necesse est, peccata sua accusando, castigando & plangendo, Deum item rogando, abnegando & mortificando seipsum. Haec omnia debes tibi ipsi. Deinde debes proximo ne illum laedas. Est autem laesio trifariam, in corde, ore, & opere. Corde laedis proximum iudicando, contemnendo, condemnando, odiendoq;. Ore laedis, famam eius conspurcando, detrahendo, conuiciando, lacecendo &c. Opere laedis, dum afficis iniuria, aut faciendo quod illi est molestum, aut subtrahendo negando vt quod illi est necessarium. Denique proximus laeditur in rebus, in amicis & in alijs quibuscunq;, si illi tollas quae diligit, aut siniferas quae sunt odiosa. Iustitiae igitur legem serues oportet, quam natura dicitur, faciens quod tibi fieri velis alteri, & cauens facere alteri, quod tibi non vis fieri. Tercio, debes Deo subiectionem & obedientiam vt praecipit facias, vites prohibita. Docet itaque nos Christus hic legem Euangelicam esse meliorem atque perfectiorem lege Moisaica, quo simul indicatur quoque legem Mosis non fuisse malam: alioqui non diceretur lex Euangelica melior, si illa non fuisset bona. Monet quoque nos supra iustitiam pharisaeorum oportere extendere, nec illorum nobis sufficere perfectionem, si regnum voluerimus intrare caelorum.

Primo itaque iustitia pharisaeorum fuit onera grauiata alligare, quae ipsi digito nolissent attingere, sicut illis exprobrauit Christus. Secundo, iustitia illorum fuit docere & non facere, quod Christus quoque reprobatur, dicens: *Super cathedram Moysi sederunt scribae & pharisaei. Omnia quae dicunt vobis, facite: quae autem faciunt, facere nolite.* Tertia erat pharisaeorum iustitia, Dei praecipia negligere, traditiones vero seniorum praeferre. De quo Christus quoque illos arguens: *irritum, inquit, fecistis mandatum Dei propter traditiones vestras.* Quarto, maiora & grauiora legis transgredi & pro minoribus zelari. Quapropter Christus illos auersatus, ait: *Va vobis scribae & pharisaei, qui de matrua & asinum & murem & cymum & reliquistis quae grauiora sunt legis.* Quinto, facere omnia propter homines (quod Christus arguit quoque) vt videantur ab eis. Huiusmodi, inquit Christus, iustitia ad ingressum non sufficit regni caelestis. Oportebat, inquit, maiora facere, & minora non relinquere. Oportebat facere & docere, oportebat in omni re oculum habere simplicem, & nullam querere gloriam ab hominibus. Oportebat cum facis elemosynam, tuba non praecinere. Oportebat cum ieiunas, faciem non extenuare. Oportebat nescire sinistram quod facit dextra. Nec alijs dare mandata conuenit, seipsum vero excutere. Paulus diu non usus est libertate, quia alios tamen docebat libere vti, vt de Euangelio viueret, sed panem manibus lucrabatur, licet euangelizans, vt suo alios edificaret exemplo: sibi grauis, alijs indulgentior.

Nec sancti tantam discipulis imposuere viuendi austeritatem, quantum obseruabant ipsi, in seipsum rigidi, in alios propitij. Voluit igitur Dominus

II.
III.
Pharisaeorum iustitia quae facit.

Matth. 23
Ibidem.
Marc. 7.
Matth. 23.
Ibidem.
Ado. 1.
Matth. 6.
Ioan. 5.
Matth. 23.
Cor. 9.
Theil. 1.

Regule in-
st tuas q̄ om-
nia monasti-
ca quomodo
pro Euangeli-
o militent.
Matth. 12.

Silentium
religiosorum
quo ipeccet.

In calumni-
atores ino-
nasticin-
sistat.

Prover. 1.
Matth. 19.

Matth. 22.

Actor. 2. 4.

1. Pet. 2.

Luce 9.

Thren. 1.

graviora nos relinquere, vt leuiora seruentur, nec prorsus leuiora abij-
cere: sed illa fieri, & ista noluit relinqui. Non ergo traditiones aliter repre-
hendit, nisi quod propter illas legem Dei, mandata, misericordiam & iudi-
cium posthabebant. Nam & hodie boni religiosi, qui regulas quasdam
seu statuta Euangelio adiecerunt, propterea Euangelium relinquunt, vt re-
gulas suas seruent? Haudquaquam. Quin potius ideo regulas (quas propter
Euangelij obseruantiam sibi instituerunt) seruant, ne ab Euangelio desiciat.
Verbi gratia: Seruant silentium, quia Christus in Euangelio non mona-
chis tantum, sed cunctis dicit Christianis, de omni verbo ociofo rationem
reddendam. Ne igitur Christo non obediant, ne Euangelicum quid sper-
nant, statuerunt silentium. Qui enim silet, ociosa non loquitur. Qui regu-
lam seruat monasticam, Euangelium non transgreditur. Hoc modo alia
omnia illis quamlibet multa & varia instituta sunt, vt de culpis penitentia,
vt delicta caueant, vt seruent Euangelium, vt carnem fatigent, petulantiam
& lasciuiam doment, vt mortificent vitia, obtineant virtutes, mundi gau-
dia, mundi vana contemnant, voluptates abscindant, animi puritatem as-
sequantur, Christi inuestigent beneplacita, eisdem obtemperant, Deoque
plene per humilitatem & resignationem sese subijciant & inhareant per
amorem. Hæc nunquid Euangelica non sunt? Propterea igitur quæ ex re-
gulis suis custodiunt monachi, ideo seruant ac faciunt ea, vt illa iam dicta
Euangelica facilius obtineant. Quod certum non contra Euangelium, sed
pro Euangelio est militare. Sic pharisæorum traditiones quoque Christus
non reprobabat, sed quod propter illas legis transgrediebantur præcepta,
damnabat. Seruent itaque monachi sua instituta, ieiunent, abstineant, ma-
cerent se, obediant, viuant ab hominibus abstracti, sint muti, vigilent, psal-
lant, orent. Quid hic auditur mali? Quid auditur in his quod Christus
non docuerit, aut quod pugnet cum Euangelio? Noli prohibere eum qui
benefacit (quomodo scriptum est) quin potius si potes & tu benefac. Si
monachi plus quam tenentur ex Euangelicis præceptis, operentur, quid
tua refert? An pati non potes, vt se monachi castrent propter regnum celo-
rum? Aut non potes sustinere, vt delicias carnis propter Dei amorē sibi mo-
nachi subtrahant? Torquer te cor tuum hoc, quod in viroque sexu neque
nubant neque nubantur, sed perseuerent virgines, sintq; sicut Angeli Dei in
caelis? Quid tibi displicet, quod propria non habent? An Apostolorum, ero-
dentium quæ ignoras in exordio Ecclesiæ omnia fuisse communia? Nemo
enim tunc quicquam dicebat suum, sed erant, inquit Lucas omnia illis cō-
munia. Quid inuides illis quod imitari non vis? Scio quid inuides, nempe
quod Christi sequuntur vestigia, quod viuunt, quod tibi impossibile videtur,
puta in candidissima castitate, in Euangelica abnegatione, & in vo-
luntaria paupertate. Quæ cum illi profiteantur, præcipue tu eadem imita-
ri non valens, imo nolens, quia tamen gloriam eis inuides, ideo calumni-
aris, detrahis, persequeris, id quæ propterea, quod in illis Euangelica est ve-
ritas in opere, cuius tu tibi vendicas & untaxat nomen, cum tamen interim
sibi viuere placeat, vt nihil in te possit inueniri Euangelicum. Porro
si obijcias monachos inueniri in quibus nihil reperitur Euangelicum, hos
non prohibeo, sed hortor obsecroque reformandos, arcendos, non fugan-
dos

dos aut delendos. Sed de hoc satis. Interea tamen hic nihil mirandū est, quod in lege sua Dominus Eaangelica & arctius & perfectius iubet seruari praecepta sua, quam olim in veteri testamento iusserit. Interim enim maiori obligatione obstricti sumus: quare iustum est ut maiori deuotione, maiori fidelitate, maioriq; strenuitate illi seruiamus, qui pluribus quotidie beneficijs sibi nos astrinxit. Interim enim pro nobis incarnatus est, passus est, mortuus est, interimq; innumera nobis contulit beneficia, quare merito nos ei arctius quoque ad seruiendum obstricti sumus. Deinde cum felicior nobis detur promissio quam antiquis, puta regni caelorum, quod nullo pacto in veteri testamento fuit auditum, sed promittebatur diuturnitas vitae, felicitas terrena, pax, tranquillitas, & rerum temporalium opulētia, non mirum est, ut magis acdua etiam à nobis praecepta exigantur. Quamuis in veteri quoque testamento non defuerit sacra scriptura eruditio ad perfectionem stimularis. Nam Michas ait: *Va qui cogitatis inutile.* Et Zacharias: *Malum viri fratri suo non cogitet in corde suo.* Quo manifestum est non solum opera, sed & cogitationes malas à prophetis dānari. Scimus praeterea multos sub lege aut extra legem fuisse repertos, qui Euangelicam obseruarent perfectionem. Nam quis neget David Euangelicum fuisse virum? Recole quid passus à Saule David fuerit, quomodo se non fuerit vltus, quae beneficia pro malis retribuerit, quantum se hosti & persecutori suo humiliauerit atque substrauerit, quanta item benignitate Semei maledicenti sibi perpercerit, ignouerit atque remisit: & inuenies in eo perfectionem plane Euangelicam. De Iob quoque viro recto & simplice id ipsum quis dubitet? Quis illum virum (ut alios interim taceam patriarchas atque prophetas) Euangelicum Euangelicamq; in eo viguisse perfectionem neget? Secundo admonet Dominus non irasci: subintelligitur autem, sine causa. Nam irascenda est homini, ut ubi irascendum est, irascatur, & quomodo irasci iustum est, ita tamen ne delinquat. Quocirca aduertendum est iram appetitum esse vindictae, & hanc quandoque esse bonam & necessariam, interdum tolerabilem, aliquando malam. Bona ac necessaria est, ubi quando irascendum est, quis irascatur. Nam si tibi irascaris propter peccata tua, eademq; vicifcens in teipso ac puniens persequeris, si tibi ipsi delinquenti negligentive indignaris, si iuxta Apostolum, teipsum diiudicas iuste ac sancte, ut Psalmista iussit, irascaris ut non pecces. Si etiam aliena scelera detestaris, modò id zelo fac iustitiae, iuste irascaris. Hac ira iudicibus, principibus ac potestati nō solum licita, sed maximè est etiam necessaria. Nisi enim hi vindices sint malorum, opprimuntur interea innocentes & pauperes. Deusq; contemnetur. Sunt enim ex malè agentibus multi, qui temporalem magis poenam metuant, quae hic à principibus iudicibusq; quam quae à Deo aeterna infligitur. Hac ira, hoc zelo Phineas fuit commotus, qui Iudæum quendam cum muliere Madianitide fornicantem occidit. Cui tamen propterea adeo Dominus non est iratus, ut iram propterea etiam auerterit Domini à filijs Israel. Pari modo Mathathias cernens Iudæum ad iussu regis idolis immolantem, dolore contristatus est, contremueruntq; omnia ossa eius, inflammatq; ira irruens occidit illum. Cuius certè zelus profuit genti Iudæorū, adeo, ut resumptis animis cunctis tandè inimicis suis efficerentur fortiores.

TTT Hæc

Præcepta sua
 cur Deus ar-
 ctius in no-
 uo testamēto
 seruari iuste-
 rit.
 Rom. 5.
 Matt. 5. 6.
 11. 12. & 19.
 Numer. 9.
 Deut. 4. 5.

Mich. 7.
 Zach. 7.

1. Reg. 4.

2. Reg. 5.

Iob 1.

Irascibilis
 vis cur dicitur
 sit homini.

Ira bona ac
 necessaria

Cor. 11.
 Psalm. 4.

Ira quænam
 iudicibus &
 potestatis ne-
 cessaria.

Num. 25.

1. Mach. 2.

Hæc ira haudquaquam hic prohibetur, modò vt iustum ius hù fiat. Est autem maximè his, qui in magistratu sunt necessaria. Qui enim illa caret, cum debeat irasci, peccat. Eli quia non est, quomodo oportuit, satis filijs suis iratus, à Domino punitus est. Dauid quoque quia Amnon filium suum Thamar violentem non satis durè corripuit, molestias propterea multas expertus est, filiumq; planxit eundem postea interemptum. Achab quoque rex Israel, nonne quia pepercit regi Benadab Syria, iratus propterea Dominus per Michæam illi denunciavit, dicens: *Quia dimisisti vrum dignum morte de manu tua, et anima tua pro anima eius, & populus tuus pro populo eius.* Vides quia defuit Achab zelus & indignatio cõtra peccatores, id est, homines nõ secundum quod sunt homines, sed secundum hoc quod sunt peccatores, nec eum qui dignus erat periri, cum à Domino illum haberet sibi traditum in manu, peremit, iratus est Dominus in Achab, atque sicut illi minatus est, ita ab eo supplicium sumpsit. Est igitur ira placans Dominum, vt in Phinees est: est ira excitans ad zelum atque adificas, vt in Mathatia: est ira zelans atque honorem Deo tribuens, vt in Helia, qui occidit prophetas Baal. Hanc iram, id est, zelum Christus quoque exhibuit, quando in templo de funiculis flagello factò eiecit euentes & vendentes de templo. Hac ira zelatus quoque est Petrus in Ananiã & Saphiram, vt in Apostolorum Actis legitur, Est igitur ira quædam sancta & bona, quæ Dei irreuerentiam, contemptum, inobedientiamq; execratur. Hac stante nihilominus mansuetudine seuire potest. Nam de Mose nonne legimus, quod erat vir mitissimus omnium qui morabantur in terra, nihilo secius tamen erat iratus, hoc est, zelosus? Mansuetudinis namque fuit & charitatis, quod pro populo sibi commisso orauit tanto feruore, vt se deleri de libro vitæ peteret præ nimia dilectione populi, nihilominus tamen scelus idololatriæ videns, viginti tria milia virorum Leuitarum manibus interfecit. Itaque, hoc est irasci & non peccare, siue liuore, non ex odio, non ex crudelitate, non immodestè aut nimis seuerè, sed ex zelo Dei, aut ex zelo animarum, quæ peccando seducuntur aut corumpuntur, iram, disciplinam, censuramve exercere. Est alia ira tolerabilis, aut venialis, & hæc quadrifariam contingit. Est enim quædam ira, quæ sepe numero in nonnullis absque vindictæ appetitu commouetur. Hæc ira ad impatientiæ magis pertinet rationem, quàm ad iram, estq; nisi tam vehemens sit, vt ratione perturbet, atque sui impotem faciat, venialis. Est alia, quæ est naturalis, vehemens impetuosaq; passio quædam, subito & ad leuissimam quamcunque feruens occasionem. Hæc si præmeditata non fuerit, sed ex abrupto fuerit exorta, & antequàm ad discussionem rationis irascendi perueniret causa, fauerit, venialis est. Debet autem ratio hominis esse vigilans, ne quæ in sensualitate excitata est, passioni vitiosa consentiat, neve illi citum quid verbo aut opere faciat, quod ex hac passione manauerit. Est tertia quoque quæ ex passione coloreve iracundiæ commouetur, præmeditato nocitua. Hæc quoque propter imperfectionem ferè semper venialis est. Quarta est, dum quis cum appetitu quoque vindictæ irascitur, si tamè alio non optet modo vindictam, quam iuxta ordinem & legem iuris, hæc quoque nisi aut exorbitantia, aut in sinceritate defectus ahi quis adfuerit, venialiter

Ira tolerabilis aut venialis quæ.

aliter peccat. Hanc iram Christus diuidit in duas species, vt vel sit ira sola, vel sit ira, quæ in signum, verbum, motumq; indignationis erumpat, & iuxta hoc ex supplicio contraposito gradus constituit, vt ea quæ cum sono motuq; indignationis sit, grauior habeatur, quàm ea quæ in seipsa intus cõ-

Tertia ira est lethalis, quæ progreditur vsque ad contumeliam aut iniuriam grauem, de qua Christus vnum posuit exemplum de eo, qui fratrem suum dixerit ira simulante fatuum, aut probroso eum verbo alio contemptiuo despexerit. Nũquam enim assentit Dominus, nec impunitum relinquit vt contemnamus proximum. Prospice igitur tibi dum irasceris, aut dum sentis vel passionem, vel vlciscendi cupiditatem & caue, ne scienter aut consentiens iram tolères, ne iræ obedias, ne fratrem contemnas, ne lædas aut offendas, ne denique aliquid facias, in eo ne in te deprehendatur aliquid vnde fratrem tuum contristes aut offendas. Sed passionem fac in te perire in semetipsa, aut iuxta verbum Psalmistæ: Desine ab ira, & derelinque furorem noli æmulari, vt maligneris. Neque enim sufficit, vt intra te iram cõtimeas, ne hæc erumpat, ne læuiat, ne quem lædat, sed occidere etiam in te necesse est furorem, ne quod est in te malum, maneat, crescat, indureturq;. Nisi enim conceptam iram iterum elimines, quæ perfererat, cito ira in odiũ mutatur. Quod ne fiat, neq; in te, neque in proximo, monuit Christus reconciliationem accelerandam offensi fratris, quod tertio loco in fine commonefacit Euangelij. Tertium itaque est, quod monet Dominus, vt nihil credamus, quicquid obtulerimus, Deo interea gratũ aut acceptum eidem à nobis fieri, quamdiu fratrem reliquerimus ex nobis contristatum, & placare illum contempserimus, aut nobis reconciliare. Hoc autem ideo Christus monet, quia nos vult omnes esse charitatis studiosissimos, sine qua, vt reliqua alia nobis minimè subueniunt, ita ante omnia nobis conandum est, vt hanc integram veramq; ad omnes non solum ipsi seruemus, sed quantum in nobis est, vt alij erga nos quoque in pace & charitate viuant quieti, prouideamus. Videtur difficile ac graue non irasci, sed additur, si lapsus fueris, etiam quomodo resurgas. Quanta igitur res est quæ hic iubetur, quàm ardua, aut quàm grauis, vt aut non offendas proximum, aut si offenderis, vt iterum ab eodem humiliter veniam petas, ipsum places, atque offendenti te hilariter veniam tribuas & ignoscas? Esto humilis, & nihil hic erit tibi graue. Scimus enim, vt Ioannes dicit, quoniam Dei mandata grauiora non sunt nisi superbis atque confidentibus in se. In te ipse hoc expende. Nosti contumeliam aut iniuriam irrogare, nosti proximum contemnere, nosti illum contristare, & nescis illum placare, reconciliare, honorare, ac te illi humiliare? Etiã si Christus hoc nõ præcepisset, naturæ lex te doceret, placare scilicet eum, quem offendisses. Deinde si Christus quoque non mandasset iniuriam dimittendam, tua necessitas, quæ peccata tibi dimittenda flagitas, sententiam tibi ferret, vt pari modo tu quoque misereris proximi, ignoscens illi quomodo tui velis misereri, tibiq; ignosci. Det nobis Dominus noster Iesus Christus adimplere quod iubet, vt semper mansueti, nihiloque minus iusti & misericordes inueniamur ad sui laudem & honorem, qui est benedictus in secula. Amen.

ira lethalis
quæ sit.
Matth. 5.

Psalm. 36.

Quanto studio frater contristatus & offensus placandus sit.

1. Ioan. 5.

Matth. 6.